

Sygn. akt V KK 486/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **P. S.**

skazanego z art. 244 kk i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 października 2018 r.,

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt IV Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w J.

z dnia 7 października 2016 r., sygn. akt II K [...],

- 1. uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. E. S. - Kancelaria Adwokacka w W. - kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) zł**

w tym 23% VAT, tytułem udziału w rozprawie przed Sądem Najwyższym, jako obrońca z urzędu P. S.

UZASADNIENIE

P. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 października 2016r. został uznany za winnego tego, że:

I - w dniu 19 stycznia 2016 roku w P., nie stosując się do prawomocnie orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w J. w sprawie o sygn. akt II W [...] środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, dla których przewidziana jest kategoria „B” prawa jazdy, na okres 6 miesięcy, prowadził samochód osobowy marki O. o nr rej. [...] w ruchu lądowym, to jest o czyn z art. 244 k.k.;

II - w dniu 13 lutego 2016 roku, na drodze [...], pomiędzy miejscowościami L. a M., wbrew przepisom ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, posiadał substancję psychotropową w postaci amfetaminy w ilości 1,92 grama, to jest o czyn z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;

III - w dniu 13 lutego 2016 roku na drodze W363 pomiędzy miejscowościami L. a M., znajdując się pod wpływem substancji psychotropowej w postaci amfetaminy o stężeniu 528.03 ng/ml we krwi, prowadził pojazd M. o nr rej. [...] w ruchu lądowym, będąc uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 20.11.2002 roku o sygn. akt II K [...] za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz nie stosując się do prawomocnie orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w J. w sprawie o sygn. akt II W [...] środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, dla których przewidziana jest kategoria „B” prawa jazdy na okres 6 miesięcy, to jest o czyn z art. 178a§4 k.k.;

IV - w dniu 20 kwietnia 2016 roku w J. na ul. S., nie stosując się do prawomocnie orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w J. w sprawie o sygn. akt II W [...] środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów

mechanicznych, dla których przewidziana jest kategoria „B” prawa jazdy na okres 6 miesięcy, prowadził samochód osobowy marki M. o nr rej. [...] w ruchu lądowym, to jest o czyn z art. 244 k.k.

Za tak opisane i zakwalifikowane czyny wymierzono oskarżonemu:

- 1 – za czyny opisane powyżej w pkt I i IV – ustalając, że stanowią one ciąg przestępstw z art. 91§1 k.k. – karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,
- 2 – za czyny opisane w pkt II – karę 2 miesięcy pozbawienia wolności,
- 3 – za czyny opisane w pkt III – karę 7 miesięcy pozbawienia wolności.

Wymierzone kary objęto karą łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 42§2 i §3 k.k. orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 4 lat.

Apelację od tego wyroku wywiodła Prokuratura Rejonowa w J. Podniesiono w niej zarzuty:

1/ rażącej niewspółmierności kar jednostkowych oraz kary łącznej pozbawienia wolności, poprzez ich wymierzenie w dolnych granicach ustawowego zagrożenia, jakkolwiek oskarżony obecnie po raz kolejny naruszył porządek prawny i sąd przypisał mu sprawstwo czynu z art. 178a § 4 k.k., gdyż prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem środka psychotropowego w postaci amfetaminy i to w znacznym stężeniu, mając około 528.03 ng/ml tej substancji we krwi i w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, dla których przewidziana jest kategoria prawa jazdy „B” w ruchu lądowym, co dobitnie potwierdza tezę, iż oskarżony notorycznie narusza porządek prawny, a stosowane w stosunku do niego dotychczas środki nie odniosły swojego skutku, zwłaszcza jeżeli weźmie się pod uwagę, iż tym samym wyrokiem sąd przypisał mu sprawstwo dwóch czynów z art. 244 k.k. oraz z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, co z kolei jednoznacznie stało na przeszkodzie przyjęciu, że kara pozbawienia wolności w granicach dolnego zagrożenia spełni swoje cele, gdyż w przeszłości orzekano już w stosunku do niego kary pozbawienia wolności, które odbywał, oraz kary o łagodniejszym charakterze, a mimo to w dalszym ciągu popełnia przestępstwa i w sposób oczywisty ignoruje kolejne orzeczenia sądu, a tym samym wszystkie te okoliczności przemawiały za wymierzeniem temu oskarżonemu bezwzględnej kary pozbawienia wolności

w znacznie wyższym wymiarze, chociażby ze względu na fakt, że P. S. był już karany za przestępstwa 19 razy, a w tym za czyny tego samego rodzaju (k. 66 – 67), przy czym należy dodatkowa podkreślić, że w przypadku gdyby oskarżony w przyszłości powrócił do popełnienia przestępstwa, to nie będzie możliwe przypisanie mu popełnienia tego czynu w warunkach powrotu do przestępstwa, opisanego w art. 64 § 1 k.k., ponieważ kary jednostkowa za trzy z czterech popełnionych przestępstw, zostały orzeczone w wymiarze poniżej 6 miesięcy, a takie zagrożenie w ocenie prokuratora byłoby dodatkowym elementem motywującym P. S. do przestrzegania porządku prawnego;

2/ rażącą niewspółmierność środka karnego, a mianowicie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, poprzez orzeczenie tego środka karnego w wymiarze zaledwie 4 (czterech) lat, podczas gdy oskarżony dopuścił się przestępstwa prowadzenia pojazdów mechanicznych w formie kwalifikowanej, a do tego po raz kolejny dopuścił się popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji oraz naruszał już w przeszłości zakaz sądowy popełniając czyn z art. 244 k.k. i jednocześnie obecnie popełniając przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem amfetaminy i to w znacznym stężeniu, a dodatkowo w dniach 19 stycznia 2016 roku oraz 20 kwietnia 2016 roku popełnił czyny z art. 244 k.k., których sprawstwo sąd przypisał mu tym samym orzeczeniem, co również powinno mieć wpływ na wymiar środka karnego, gdyż w ocenie oskarżyciela publicznego oskarżony notorycznie ignoruje orzeczenia sądu oraz stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa w ruchu lądowym, a zgodnie z wolą ustawodawcy w tego rodzaju przypadkach należy co do zasady orzekać dożywotni zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, odstępując od tego tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach, natomiast takie nie zostały ustalone w przedmiotowej sprawie, gdyż nie można za nie uznać okoliczności, że oskarżony w przyszłości może musieć wozić matkę do lekarza, biorąc pod uwagę, że nie posiada on nawet prawa jazdy, a w konsekwencji umiejętności prowadzenia pojazdów, a pomimo to w dalszym ciągu prowadzi samochody i to będąc po użyciu lub pod wpływem środków odurzających, a dodatkowo notorycznie narusza i tak orzekane zakazy prowadzenia pojazdów, co prowadzi do wniosku, że P. S. stanowi poważne

zagrożenie dla bezpieczeństwa w ruchu drogowych, co powinno z kolei skutkować trwałym uniemożliwieniem mu brania udziału w tym ruchu.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o :

1. zmianę punktu I/ wyroku poprzez orzeczenie na podstawie art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. kary roku pozbawienia wolności,

2. zmianę punktu II/ wyroku poprzez orzeczenie na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii kary 7 miesięcy pozbawienia wolności,

3. zmianę punktu III/ wyroku poprzez orzeczenie na podstawie art. 178a § 4 k.k. kary roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności,

4. zmianę punktu IV/ wyroku poprzez orzeczenie na podstawie art. 91 § 2 k.k. kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat i 4 miesięcy,

5. zmianę zaskarżonego wyroku w części rozstrzygającej o środku karnym poprzez orzeczenie na podstawie art. 42 § 3 k.k. środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 22 grudnia 2016r. IV Ka [...] zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z opisu czynu III/ wyeliminował sformułowanie o uprzednim skazaniu wyrokiem w sprawie II K [...] oraz niezastosowaniu się do zakazu orzeczonego wyrokiem w sprawie II W [...] i przypisany czyn zakwalifikował jako przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. Zmienił też kwotę świadczenia pieniężnego. W pozostałym zakresie wyrok został utrzymany w mocy.

Kasację od tego orzeczenia złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny i podniósł w niej zarzuty rażącej i mającej wpływ na treść wyroku obrazy:

1) prawa materialnego, tj. art. 108 k.k. i art. 178a § 4 k.k., polegające na skorygowaniu opisu czynu przypisanego oskarżonemu w pkt III/ części dyspozytywnej wyroku Sądu I instancji poprzez wyeliminowanie sformułowania: „będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 20 listopada 2002 r. o sygn. akt II K [...] za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości” i zakwalifikowaniu tego czynu jako przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. wskutek błędnego uznania, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazanie na mocy powyższego orzeczenia, które stanowiło podstawę przyjęcia

działania P. S. w warunkach określonych w art. 178a§4 k.k. uległo zatarciu, podczas gdy do zatarcia takiego nie doszło, albowiem zatarciu nie uległy prawomocne skazania za inne przestępstwa nie pozostające w zbiegu z czynem, za który został on skazany na mocy wyroku o sygn. akt II K [...];

2) prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym, uniemożliwiającym poznanie motywów, które legły u podstaw utrzymania w tym zakresie w mocy wyroku Sądu Rejonowego, a tym samym merytoryczną ocenę przeprowadzonej kontroli odwoławczej, rozpoznaniu i odniesieniu się w uzasadnieniu wyroku do podniesionych w apelacji prokuratora zarzutów rażącej niewspółmierności kar jednostkowych, orzeczonych wobec P. J. S. za czyny przypisane mu na mocy pkt I/ i II/ wyroku Sądu I instancji oraz kary łącznej pozbawienia wolności, a także środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie wskazanego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna.

W pierwszej kolejności wytknąć należy Sądowi Odwoławczemu posłużenie się absolutnie niedopuszczalną formułą uzasadnienia rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd ten uznał, że w sprawie zachodzą wątpliwości co do tego, czy skazanie z wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 20 listopada 2002r. w sprawie II K [...] uległo zatarciu. W tej sytuacji Sąd Okręgowy stwierdził, że: „**istnieje wysokie prawdopodobieństwo** (podkreślenie SN), iż skazanie (...), które stanowiło podstawę przyjęcia działania oskarżonego w ramach tzw. recydywy, uległo zatarciu”.

Ustalenie czy skazanie stanowiące podstawę swoistej „recydywy” z art. 178a § 4 k.k. uległo zatarciu, czy też nie, zawsze powinno opierać się na wiedzy pewnej sądu rozpoznającego sprawę. Snucie domniemań w tej kwestii jest niedopuszczalne, podobnie jak ustalanie faktu zatarcia skazania z jakąś dozą prawdopodobieństwa. Wiedza Sądu oparta na znajomości obowiązujących w tej

materii przepisów zawsze musi wyrażać się w stwierdzeniu o charakterze zero – jedynkowym, albo zatarcie to nastąpiło albo nie.

Tylko takie ustalenie pozwala na dokonanie prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy i w tej materii nie ma żadnej alternatywy w postaci budowania przekonania sądu w oparciu o przyjęcie jakiegoś stopnia prawdopodobieństwa. Należy przyjąć, że istniejące w tej kwestii wątpliwości zawsze można usunąć.

Już zatem, choćby tylko przywołanie tego kryterium jako uzasadniającego zmianę przez Sąd Odwoławczy przyjętej przez Sąd I instancji kwalifikacji prawnej z art. 178a § 4 k.k., sprawia, że zasadny jest postawiony przez skarżącego zarzut obrazy art. 457 § 3 k.p.k.

Wskazać tu trzeba też, że Sąd Okręgowy „analizując” kwestię zatarcia skazania, w ogóle nie odwołał się do treści art. 108 k.k. wskazującego, że jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

Nie wiadomo zatem, czy przepis ten brany był przez Sąd Odwoławczy pod uwagę, a jeżeli tak, to jaki był wynik ustaleń poczynionych w oparciu o jego brzmienie.

Na podstawie lektury akt sprawy stwierdzić można jedynie, że Sądy rozpoznające sprawę choć dysponowały licznymi odpisami wyroków skazujących P. S., to nie w każdym przypadku zawierały one dane o odbyciu kary. Natomiast z kart karnych (k. 63-64 i 66-67) wynika, że na przestrzeni lat 2002 – 2016 P. S. był skazany 20 razy. Większość tych skazań to bezwzględne kary pozbawienia wolności lub co prawda o charakterze względnym, ale co do których zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności. Ostatnia z nich (pozycja 15-ta na karcie karnej) to kara roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności orzeczona przez Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie II K [...]. Skazany został warunkowo zwolniony postanowieniem z dnia 18 lutego 2014 r., a okres próby upływał w dniu 18 lutego 2016r. (pierwszy i trzeci z zarzuconych w niniejszej sprawie czynów zostały popełnione w okresie do 13 lutego 2016 r.).

Już choćby powyższe nakazuje znacznie dokładniej zbadać kwestię terminu zatarcia skazań P. S., niż uczynił to Sąd Odwoławczy.

Bezsprzecznie do zatarcia skazania mogło dojść, lecz dla jego ustalenia z pewnością nie jest wystarczające przyjęcie, że kara za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. została „wykonana w dniu 26.03.2009 r.” (k. 5 uzasadnienia wyroku SO). Wszak wykonanie kary nie jest równoznaczne z jej zatarciem – art. 107 § 4 k.k.

Już choćby powyższe nakazuje znacznie dokładniej zbadać kwestię terminu zatarcia skazań P. S., niż uczynił to Sąd Odwoławczy.

Art. 457 § 3 k.p.k. został również naruszony przez Sąd Odwoławczy poprzez brak jakiegokolwiek ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku tego Sądu do zarzutu I apelacji – a więc rażącej niewspółmierności orzeczonych przez Sąd Rejonowy kar jednostkowych oraz kary łącznej, a także środka karnego.

Nie wiadomo zatem i w tej kwestii, czy zarzut ten przez Sąd Odwoławczy w ogóle został rozpoznany (poza marginalnym stwierdzeniem co do kary w kontekście zmiany kwalifikacji prawnej czynu z pkt III), co czyni również zasadnym podniesiony w kasacji zarzut obrazy art. 433 § 2 k.p.k.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy będzie zobowiązany po raz kolejny, tym razem rzetelnie, rozpoznać wszystkie postawione w apelacji zarzuty i o ile zajdzie taka potrzeba, sporządzić uzasadnienie swego wyroku w sposób odpowiadający kryteriom ustawowym.